

μὴ ἐκθέτων αὐτὸν εἰς σκάνδαλον παραπομπῆς εἰς δίκην, τὸν προέτρεψα δὲ νὰ σπεύσῃ νὰ συλλέξῃ τὰς ἀποδείξεις τῆς μὴ ἐνοχῆς, καὶ δημοσιεύσῃ αὐτάς, ὅτε ἀμέσως μετὰ χαρᾶς θέλω σπεύσει νὰ ἱκανοποιήσω παντοίως τὸν πρόξενον, καὶ ν' ἀποκαταστήσω αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του.

Ἀλλά, δυστυχῶς, ὁ υἱὸς πᾶν ἄλλο ἔπραξεν ἢ ὅ,τι τῷ εἶπον. Κηρύττων ὅτι συγγράφει τὴν δικαιολόγησιν τοῦ πατρὸς του, μετὰ μακρὸν χρόνον ἐξέδωκεν ὀγκώδη τόμον, ὅστις οὐδεμίαν μὲν ἀποδείξιν τῆς ἀθωότητος τοῦ κατηγορουμένου, γελοιογραφίας δὲ καὶ σατυρισμοὺς καὶ ὕβρεις πολλῶν τῶν ἐπισημοτέρων πολιτευομένων, ἐν ἄλλοις καὶ ἐμοῦ, περιεῖχε καὶ πολὺ χείρονα ἀπέναντι τῆς κοινῆς γνώμης κατέστησε τὴν θέσιν τοῦ πατρὸς του, ὅστις οὐδέποτε πλέον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, οὐδ' ἀνέκυψεν εἰς τὴν δημοσίαν ὑπόληψιν.

Εἰκοσιπενταετηρίς.

Κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1859 μεγάλη τελετὴ ἀπεφασίσθη νὰ πανηγυρισθῇ, ἡ εἰκοσιπενταετηρίς τῆς ἐνηλικιότητος καὶ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Βασιλέως. Παρασκευαὶ ἐγένοντο μέγιστα. Ἡ πόλις κατεκοσμήθη, οὐχὶ μὲν ἐντελῶς καθ' Ἑλληνικὸν ῥυθμόν, ὥς ἐγὼ ἐπρότεινον, ἀλλὰ κομψῶς, καί, κατ' ἀναλογίαν τῶν καιρῶν, μεγαλοπρεπῶς. Ἡγεμόνες καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι ἦλθον παρὰ τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων, ἐκ Βαυαρίας ὁ Μαουρὲρ καὶ ὁ στρατηγὸς von der Tann, καὶ ἐν ᾧ φωταψίαὶ ἐλάμπρυνον τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐσπερίδες, χοροὶ καὶ γεύματα πολυτελέστατα ἐδόθησαν εἰς τὴν Αὐλὴν, καὶ δημόσιος χορὸς μέγας εἰς τὸ θέατρον, κατάκοσμον καὶ αὐτὸ καὶ κατάφωτον. Εἰς τὸ γεῦμα δὲ τῆς τελευταίας ἡμέρας ἦσαν προσκεκλημέναι ἀμφότεραι αἱ βουλαιὶ ὁλόκληροι.

Πρὸ ἐνὸς περίπου μηνὸς εἶχον παρασιήσει εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτι πρέπον ἦν, κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην, ν' ἀπονεμηθῶσι τὰ διάφορα εἰς διαφόρους τῶν ἡμετέρων ὀφειλόμενα παράσημα,

περὶ ὧν πολλάκις ἀπὸ τῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἐλεύσεώς μου εἶχον ζητήσῃ, ἀλλὰ δὲν εἶχον λάβει διαταγὰς, διότι ὁ Βασιλεὺς, καὶ δικαίως, ἦν φειδωλὸς καὶ ἐπιφυλακτικὸς, ὥς πρὸς τὴν ἀπονομὴν παρασῆμων ἐν γένει, ὅστις καὶ ἐδίσταζεν, ἀνέβαλλεν, ἤθελεν ἐπεξηγήσεις καὶ πληροφορίας, ἅς, πλὴν τοῦ ὑπουργείου καὶ ἀλλαγόθεν ἐπορίζετο. Τότε ὅμως ἀνεγνώρισεν ὥς εὐλογον τὴν πρότασίν μου, καὶ μοὶ ἐζήτησε κατάλογον πασῶν τῶν κατὰ καιροὺς προτάσεών μου. Τοῦτον Τῷ ἔφερον μετὰ δύο ἡμέρας, ἐπηυξημένον καὶ διὰ πολλῶν ὀνομάτων, τῶν εἰς οὓς ἐθεώρουν δίκαιον ν' ἀπονεμηθῇ ἡ τιμὴ αὕτη κατὰ τὴν ἐπισημοτάτην ἐκείνην τῶν ἡμερῶν.

Μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη τὸν κατάλογον ὁ Βασιλεὺς, καὶ μὲ διέταξε νὰ ἐπανέλθω τὴν ἐπαύριον, ἵνα τὸν συζητήσωμεν. Ἐπανήλθον λοιπόν, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς εἶχεν ἄλλας κατεπειγούσας ὑποθέσεις, ὥστε ἔπρεπε ν' ἀναβάλωμεν τὴν συζήτησιν διὰ τὴν ἐπιοῦσαν· διὰ τὸν αὐτὸν ὅμως λόγον ἀπέτυχε καὶ τότε, καὶ τὴν ἀνεβάλλομεν καὶ πάλιν καὶ πάλιν, κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας, ἐνίστε ἀρχόμενοι τῆς ἐργασίας καὶ ἀμέσως αὐθις αὐτὴν διακόπτοντες, ὥστε οὕτως εἶχε φθάσει ἡ τρίτη ἡμέρα πρὸ τῆς ἑορτῆς, καὶ ἀπόφασις οὐδεμία εἶχε ληφθῇ. Τότε δὲ παρεκάλεσα τὸν Βασιλέα νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ μ' εἰπῇ ἂν μετέβαλεν ἴσως γνώμην, καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ δοθῶσι παράσημα. Ὁ Βασιλεὺς, ὅμως, μ' ἐβεβαίωσε περὶ τοῦ ἐναντίου, εἰπὼν ὅτι ἐλυπεῖτο διότι ἐκ περιστάσεων ἀνεβλήθη ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ἐργασία· μὲ διέταξε δὲ νὰ ἐπανέλθω τὸ ἑσπέρας δι' αὐτὴν καὶ μόνον.

Ἀλλὰ πρὶν ἐπέλθῃ ἡ νύξ, ἔλαβον μικρὸν γραμμάτιον ἰδιόχειρον τῆς Α. Μ. οἷα πολλάκις μοὶ ἔγραφεν Ἑλληνιστί, διατηρούμενα παρ' ἐμοὶ, καὶ δι' αὐτοῦ μοὶ ἔλεγεν ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐκωλύετο, ἀλλὰ νὰ ἔλθω τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν μεσημβρίαν. Ὑπακούσας λοιπὸν ἀφίχθην καθ' ἣν ὥραν διετάχθην· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς εἰργάζετο τότε μετ' ἄλλου ὑπουργοῦ, καὶ ἡ ἐργασία παρετάθη πολὺ μετὰ μεσημβρίαν, ὥστε μοὶ ἐμήνυσεν ὅτι καιρὸς δὲν ἔμεινε πλέον, καὶ νὰ ἐπανέλθω τὸ ἑσπέρας.

Τοῦτο καὶ ἔπραξα, καὶ διέμεινα περιμένων εἰς τὴν Αὐλὴν,

μέχρις οὗ ὁ Βασιλεὺς ἐπέστρεψε μετὰ τῆς Βασιλίσσης ἀπὸ τῆς ἱππασίας, καὶ μόλις κατὰ τὴν δεκάτην τῆς νυκτὸς κατώρθωσα νὰ τὸν ἰδῶ, ἐνῶ τὴν ἐπαύριον ἐξημέρωνεν ἡ πανήγυρις. Ἡ συζήτησις, οὐχ ἦττον, πολὺ ἀπεῖχε τοῦ νὰ προβαίνει ταχέως. Ὁ Βασιλεὺς περὶ ἐνὸς ἐκάστου ἠθέλε νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς αὐτοῦ τὰ προσόντα, τὰ καθιστῶντα αὐτὸν παρασήμου ἄξιον, καὶ νὰ ἐκτιμᾷ προσέτι τὴν προσάλληλον ἀναλογίαν τῶν προσόντων τούτων, ὥστε αἱ ὥραι παρήρχοντο, ἡ δ' ἐργασία δὲν προυχώρει. Ὅσακις δέ, πειθόμενος, ἀπεφάσιζεν, ἔστιζε διὰ λεπτοτάτης καὶ σχεδὸν ἀοράτου στιγμῆς τοῦ εὐτυχοῦς τὸ ὄνομα, ὃ ἐνέκρινε, καὶ τέλος, περὶ τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον, μὲ ἀπέλυσε, παραδεχθεὶς σχεδὸν πάσας τὰς προτάσεις μου, οὔσας πολυαριθμοτάτας, διότι ἀπὸ ἐτῶν καθυστέρουν.

Λαβὼν δ' οὕτως τὸν κατάλογον, ἀπῆλθον, οὐχὶ κατ' οἶκον νὰ κοιμηθῶ, ἀλλ' εἰς τὸ ὑπουργεῖον κατ' εὐθείαν, ἐξύπνησα ἐκεῖ τοὺς δύο ἐνοικοῦντας κλητῆρας, τὸν Ἀντώνιον Δελενάρδον καὶ τὸν Κωνσταντῖνον, μετεκάλεσα ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐπὶ τοῦ λογιστικοῦ γραμματέα, καί, λαβὼν παρ' αὐτοῦ τὰ ἐγκριθέντα παράσημα, κόψας δὲ δίχα τὸν κατάλογον, ἔδωκα τὸ ἥμισυ εἰς ἕκαστον τῶν κλητῆρων μετὰ τῶν παρασήμων, καὶ τοὺς διέταξα, ὥς εἶχον συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Βασιλέως, ἅμα ἀνίσχοντος τοῦ ἡλίου ν' ἀπέλθωσι καὶ τὰ διανείμωσιν εἰς τοὺς ἐν τοῖς καταλόγοις, ἵνα αὐτοὶ τὰ φέρωσιν, ὅτε θὰ παρουσιάζοντο εἰς τὴν τελετὴν. Τοῦτο θὰ καθίστα αὐτοὺς εὐτυχεῖς, καὶ τοὺς κλητῆρας οὐχ ἦττον, διότι ἦσαν βέβαιοι περὶ πλουσίων φιλοδωρημάτων.

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν, τῷ ὄντι, πάντες οἱ οὕτω τιμηθέντες, λαμπροὶ ἐξ ἀγαλλιάσεως καὶ εὐγνωμοσύνης, παρουσιάσθησαν εἰς τὴν τελετὴν παρασημοφοροῦντες, εἰ καὶ δὲν εἶχον λάβει καὶ τὴν χορηγοῦσαν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπίσημον ὑπουργικὴν κοινοποίησιν, διότι, οὔτε κατὰ τὴν ἄγρυπνον ἐκείνην νύκτα, οὔτε κατὰ τὰς ἐπομένας πολυταράχους ἡμέρας τῶν τελετῶν, ὑπῆρξε δυνατὸν νὰ ἐτοιμασθῶσι καὶ νὰ ὑπογραφῶσι τὰ πολυάριθμα ἀφορῶντα αὐτοὺς διατάγματα.

Ἀλλ', ἀφ' οὗ αἱ ἐορταὶ παρῆλθον, καὶ ὁ σάλος αὐτῶν ἐκό-

πασεν, ἔσπευσα νὰ καταρτίσω ἓν διάταγμα, περιέχον πάσας τὰς ἀπονομὰς καὶ νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Α. Μ. κατεπειγόντως πρὸς ὑπογραφήν, ἥτις, παρὰ πᾶσαν τάξιν, εἶχεν ἀποβῆ προθύστερος, ὥστε, ἂν δὲν ἐδικαιολογεῖτο ὑπὸ τῶν ἐκτάκτων ἐκείνων περιπετειῶν, θὰ ἦτο καὶ παράνομος. Ὁ Βασιλεὺς, ὅτε τῷ ὑπενθύμισα τὸ κατεπεῖγον τοῦ πράγματος, ἔλαβεν εὐθὺς τὸν κάλαμον, ἵνα ὑπογράψῃ, ἀλλὰ, πρὶν, ἠρεύνησε τὰς ἐν τοῖς διατάγμασιν, ὡς πάντοτε, μνημονευομένας ἀφορμὰς τῆς ἀπονομῆς· καὶ τὰ μὲν λοιπὰ πάντα εὗρε καλῶς ἔχοντα, ἐπὶ μιᾶς ἢ δύο ὁμῶς τῶν ἀπονομῶν ἐξέφρασε τινὰς δισταγμούς, κρίνων ὅτι ὑπερέβαινον ἴσως τὸ μέτρον τῆς ἀκριβείας ἢ δὲν ἐδικαιολογοῦντο ὀρθῶς· π. χ. ἀντὶ τῆς «μετὰ ζήλου καὶ ἱκανότητος», ν' ἀναφέρωμεν «τὴν πολυχρόνιον ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων» κτλ. Τὸ κατ' ἐμέ, φρονῶν τοῦτο δευτερευούσης σπουδαιότητος. καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἦν μᾶλλον ἐμοῦ εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἐνέργειαν ὑπαλλήλων εἰς ἄλλους κλάδους, πλὴν τοῦ ἐμοῦ, καὶ ὑπ' ἄλλους ὑπουργοὺς πρὸ ἐμοῦ ὑπηρετούντων, οὐδεμίαν εἶχον ἔνστασιν νὰ μεταρρυθμίσω τὰ δύο διατάγματα κατὰ τὴν θέλησιν τῆς Α. Μ. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς μοὶ εἶπεν ὅτι εἶχε μόνον δισταγμούς, οὐχὶ καὶ βεβαιότητα ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐκείνη ἢ μεταρρυθμίσις, δι' ὃ καὶ ἀνέβαλε τὴν ὑπογραφήν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, μέχρις οὗ σκεφθῇ καὶ πληροφορεθῇ ἀκριβέστερον.

Ἐν τούτοις, ἄλλαι παρενέπιπτον ὑποθέσεις, καὶ ὅσον καὶ ἂν ἐπέσπευδον ἐγὼ τὴν ὑπογραφήν, καὶ ἂν ἐπρότεινον νὰ ὑπογραφῇ καὶ διάταγμα διὰ τὰ λοιπὰ παράσημα, καὶ νὰ συνταχθῇ ἕτερον διὰ τὰ δύο ἐκεῖνα ὀνόματα, περὶ ὧν ὑπῆρχον οἱ δισταγμοί, καὶ τοῦτο καὶ μόνον ν' ἀναβληθῇ, παρήρχοντο ἡμέραι, ἑβδομάδες καὶ μῆνες, καὶ τὰ διατάγματα δὲν ὑπεγράφοντο, μέχρις οὗ, τέλος, ἦλθε καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐξόδου μου ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου, καὶ τὰ διατάγματα ἔμενον ἀνυπόγραφα.

Μετὰ τὴν παραίτησίν μου, πολλάκις παρέστησα εἰς τὸν ἰδιαιτερον γραμματέα τοῦ Βασιλέως, κ. Βένδλανδ, πόσον τοῦτο ἄτοπον ἦν καὶ παράνομον, τὸ νὰ φέρωσι τόσοι καὶ τόσοι πολῖται παράσημα μὴ ἀπονεμηθέντα αὐτοῖς διὰ διατάγματος, ἀλλὰ μόνον

διότι ὁ ὑπουργὸς τοῖς διένειμε ταῦτα διὰ τοῦ κλητῆρος. Μετὰ τοιοῦτο προηγούμενον θὰ ἤρκει ὁ ὑπουργὸς νὰ πέμπῃ ἢ καὶ αὐτὸς ὁ κλητὴρ τοῦ ὑπουργείου νὰ φέρῃ παράσημον εἰς ὃν ἤθελεν, ἵνα ἡ ἀπονομὴ θεωρῇται ἐν τάξει, καὶ μὴ ὑποκειμένη εἰς ἔνστασιν. Ὁ Βασιλεὺς ἀνεγνώριζεν ὅτι εἶχον δίκαιον, ὑπέσχετο νὰ ὑπογράψῃ, ἀλλ' ἔμεινε πάντοτε διστάζων ἐνώπιον τῶν δύο ὀνομάτων.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἀκριβῶς χαρακτηρίζει τὸν Βασιλέα Ὁθωνα, τὴν εὐσυνείδητον ἀκρίβειαν αὐτοῦ περὶ τὰ καθέκαστα, ἀλλὰ τὴν τούτων ἔνεκα λήθην καὶ παραμέλησιν τοῦ συνόλου, ἣτις τῶν κυριωτέρων σφαλμάτων τῆς διοικήσεώς του, καὶ δὴ καὶ αὐτῆς τοῦ τῆς πτώσεως, ὑπῆρξεν ἡ πρωτίστη ἠθικὴ ἀφορμή.

Τέλος, ἀφ' οὗ ὅλον ἔτος καὶ ἐπέκεινα παρῆλθεν, ἀφ' ὅτου εἶχον παύσει ὑπουργεύων, ἐνδοὺς εἰς τὰς ἀδιακόπους μου παραστάσεις, τινὰς μῆνας μόνον πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ ὁδοιπορίαν εἰς Πελοπόννησον, συγκατετέθη καὶ ὑπέγραψε τὸ διάταγμα μετὰ τῶν διπλωμάτων, καὶ μοὶ τὰ ἔπεμψε διὰ τοῦ ἰδιαιτέρου τοῦ γραμματέως, κ. Βέννιγκ, εἰς προσυπογραφὴν, ἣν, ἂν καὶ πρὸ καιροῦ ἤδη τότε ἰδιώτης ὢν, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἢ ἀπλῶς καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημείου, ἔθηκα ὁμῶς. μετὰ τινὰ δισταγμόν, διότι ἄλλη διέξοδος δὲν ὑπῆρχε.

Ξένος ἐν Ἀθήναις.

Πλὴν τῶν ἐπὶ τῶν τελετῶν ἐπισήμως πεμφθέντων ξένων, καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἶχον ἤδη ἀρχίσει συνεχῶς ἐπισκεπτόμενοι τὴν χώραν ἡμῶν, ἣτις πάντοτε μὲν ἐξετιμᾶτο, ὥς προσκυνητήριον τῶν εὐγενεστέρων διανοιῶν, ἔκτοτε δ' εἶχεν ἀρχίσει καὶ προσιτωτέρα γινομένη τοῖς ὁδοιπόροις.

Εἰς τῶν ἐξοχωτέρων ἦν ὁ Μέγας Δοῦξ Κωνσταντῖνος, ἐπιστρέφων, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, μετὰ τῆς Μεγάλης Δουκίσσης, ἐκ τῶν Ἱερῶν Τόπων. Ἡ ὥραιότης τῆς ἡγεμονίδος ἐξέπληξε τὰς Ἀθήνας, ἐγὼ δ' εἶχον πλήρη ἄνεσιν νὰ τὴν θαυμάσω, ὅτε εἰς τ' ἀνά-